

результатів обробки та аналізу статистичних даних для широкої громадськості, наукових установ, навчальних закладів й інших користувачів статистичної інформації.

Реформування державної статистики у відповідності з міжнародними стандартами є надзвичайно важливим і актуальним завданням для України. Його реалізація допоможе задовольнити потреби всіх користувачів – урядових установ, бізнесу, громадських організацій, громадян – у якісній статистичній інформації щодо соціально-економічного стану країни та її областей, сприятиме вдосконаленню існуючих методів та підходів до збирання, розроблення, аналізу та поширення статистичної інформації високої якості, адаптації законодавчої бази у галузі статистики до законодавства Європейського Союзу та Принципів офіційної статистики ООН, застосуванню міжнародних стандартів і рекомендацій.

Виконання цих завдань підвищить потенціал Міністерства економіки у забезпеченні надійного короткострокового та середньострокового економічного прогнозування, що сприятиме прийняттю виважених рішень органами виконавчої влади стосовно фундаментальних проблем економічної політики України, що набуває особливого значення в умовах економічної кризи.

Список літератури

1. www.zakon1.rada.gov.ua.
2. www.ukrstat.gov.ua.
3. www.zakon.rada.gov.ua.
4. www.ukrstat.gov.ua.

В статье рассмотрены внутренние и внешние факторы, которые определяют современное состояние государственной статистики Украины. Охарактеризованы направления реформирования статистической системы в соответствии с требованиями сегодняшнего дня и гармонизацией с международными стандартами.

Internal and external factors which determine the modern state of state statistics of Ukraine are considered in the article. Directions of reformation of the statistical system are described in accordance with the requirements of today and harmonization with international standards.

УДК 657

О.М. Гай, доц., канд. екон. наук, В.Г. Крячко, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Сучасні проблеми інформаційного забезпечення макроекономічного аналізу

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти розвитку статистики національної економіки. Охарактеризовано напрями розвитку статистики підприємств як важливої складової інформаційного забезпечення макроекономічного аналізу.

макроекономічний аналіз, система національних рахунків, інформаційне забезпечення, статистика підприємств

Сучасний стан економіки України характеризується нестабільністю економічних відносин, нестійкістю грошово-кредитної системи і недостатністю законодавчого

регулювання. В таких умовах управління національною економікою особливо потребує системного дослідження, макроекономічного аналізу та цілеспрямованого регулювання. Для цих цілей використовують спеціальні інструментарії – систему національних рахунків та її супутні системи, які дозволяють комплексно підійти до аналізу та регулювання процесів економічного кругообігу, проводити дослідження національної бюджетної системи, її товарно-фінансових зв'язків із зовнішнім світом тощо. При цьому впровадження міжнародних фінансових та статистичних стандартів надає можливість поєднати макро- та мікроекономічні аспекти аналізу і регулювання процесів відтворення, проводити міжнародні порівняння, застосовувати єдині критерії для оцінки ефективності процесів відтворення.

Система національних рахунків (СНР) – це сукупність взаємопов'язаних показників та класифікацій, яка віддзеркалює реальні явища і процеси економіки на макрорівні. Вона вміщує інформацію про всіх суб'єктів, що беруть участь у економічних процесах; відображає всі економічні операції, пов'язані з виробництвом, розподілом та перерозподілом доходів, нагромадженням активів, кінцевим споживанням.

Дослідженню принципів побудови СНР, особливостям застосування в розвинутих країнах та проблемам становлення в Україні присвячено чимало праць вітчизняних вчених, серед яких В.М. Геєць [1] В.Ф. Бесєдін [2], В.Д. Базилевич, Р.М. Моторин, Т.М. Моторина [3] та ін.

Головна мета СНР полягає у забезпечення всебічної концептуальної і структурної основи для такої системи обліку, яку можна було б використовувати для створення бази макроекономічних даних, необхідних для аналізу й оцінки ефективності функціонування економіки. СНР – це найважливіший сучасний міжнародний стандарт ООН в галузі національного рахівництва. Він посідає провідне місце в інформаційному забезпеченні управління економікою провідних держав світу.

Сучасна система управління економікою на макрорівні не може функціонувати без СНР, яка дає змогу проводити моніторинг, здійснювати моделювання, прогнозування та регулювання розвитку економіки, оцінку результатів реалізації державної економічної політики, міжнародні макроекономічні зіставлення. Згідно із загальносвітовою практикою національне рахівництво не створює окремої системи збору даних для своїх потреб, а лише використовує інформацію інших сфер статистики та адміністративні дані органів виконавчої влади.

Як відомо, до основних джерел інформації національного рахівництва належать дані державних статистичних спостережень, бухгалтерська звітність підприємств та організацій, адміністративні дані. Проблема розрахунку оперативних оцінок макроекономічних показників є ключовим елементом задачі статистичного моніторингу соціально-економічних процесів, оскільки саме результати моделювання і прогнозування мають вирішальне значення для обґрунтованого прийняття законодавчих, виконавчих і управлінських рішень. Основним завданням органів державної статистики є збір, обробка і поширення точних, своєчасних, погоджених статистичних даних про соціально-економічний розвиток України, які необхідні для прийняття обґрунтованих рішень уряду і суспільству.

Основу економіки будь-якої країни складають окремі підприємства та компанії, що зайняті виробництвом продукції, виконанням робіт чи наданням послуг. Тому повна та достовірна інформація щодо їх стану є основним джерелом даних для проведення економічного аналізу. Актуальність такого аналізу суттєво зростає в умовах фінансової кризи і спаду виробництва, результати якого, в першу чергу, призначені для обґрунтування управлінських рішень на макро- і мікрорівнях, включаючи і рівень окремих регіонів.

Упродовж останніх років Держкомстатом було здійснено ряд заходів щодо розбудови статистики підприємств та поліпшення її координації. Одним з основних є розробка та затвердження Концепції розвитку державної статистики підприємств України, яка передбачає сучасне бачення статистики підприємств, декларацію та поступову реалізацію системного підходу до розвитку державної статистики підприємств як підсистеми державної статистики. В цьому документі вперше офіційно сформульовано поняття державної статистики підприємств, яка визначена як комплексна, послідовна та узгоджена система статистичних інструментів для отримання обробки, синтезу та оцінки інформації щодо різних аспектів підприємницької діяльності суб'єктів господарювання секторів нефінансових та фінансових корпорацій, а також відповідна інформаційна база, характерною рисою якої є узгодженість даних із достатньо високим рівнем їх уніфікації.

Одночасно відбувалось, зокрема, удосконалення організаційних і методологічних аспектів такої складової статистики підприємств, як структурна статистика та статистика фінансів підприємств.

У результаті було формалізовано критерії відбору цільової сукупності для міжгалузевих статистичних спостережень і переведено процедуру її формування на державний рівень, що зробило цей процес прозорим і контрольованим.

Завдяки удосконаленню методології складання у структурному обстеженні основних показників діяльності підприємств та відображення їх на найнижчому рівні деталізації за видами економічної діяльності значно поліпшено інформаційне забезпечення економічної частини реєстру підприємств, а також забезпечено умови для проведення якісних розрахунків основного виду економічної діяльності підприємств.

З метою поступового приведення у відповідність до європейських стандартів, вимог системи національних рахунків і галузевої статистики, а також з урахуванням норм національних стандартів бухгалтерського обліку допрацьовано програму структурного обстеження. Так, до анкети включено показники щодо інтегрованої діяльності, а також запасів поточних біологічних активів, незавершеного будівництва та готової продукції, розподілених на найнижчому рівні деталізації за КВЕД. Крім того в контексті вивчення процесів глобалізації анкети доповнено питанням щодо наявності у складі підприємств підрозділів, які знаходяться на території інших країн.

Водночас було вжито заходів щодо розвитку такого пріоритетного напрямку розвитку державної статистики, як впровадження вибіркового методу спостережень, особливо у сфері малого підприємництва. Останнім часом розроблено низку нових методичних документів, які містять наукове підґрунтя усіх етапів вибірки та у подальшому будуть використані при проведенні річного структурного обстеження малих підприємств.

Результативною роботою в частині зменшення звітного навантаження на підприємства та підвищення якості інформації було спрощення звітності щодо проміжного споживання та впровадження нового підходу до визначення цільової сукупності звітних одиниць для цього спостереження.

На сьогодні однією з основних проблем, які існують у статистиці підприємств, є недосконалі зв'язки між усіма її складовими.

Для її вирішення у середньостроковій перспективі необхідно забезпечити єдині організаційні та методологічні основи статистики підприємств у відповідності до міжнародних стандартів та практики, здійснювати системний підхід до удосконалення короткострокових та структурних обстежень.

Одночасно потребує удосконалення та розвитку і кожний з елементів статистики підприємств. Так, структурні обстеження, як одні з основних інформаційних складових комплексного аналізу структури економіки держави та діяльності підприємств, повинні

бути оптимізовані та розширені, що в подальшому забезпечить можливість усунути окремі існуючі галузеві обстеження.

З метою узгодження даних підприємств із різних форм звітності, автоматизації цього процесу та підготовки інформації для потреб СНР необхідно розробити модель перехідної бази даних статистики підприємств із визначенням системи показників та інформаційних джерел її наповнення.

Пріоритетним завданням також є перехід від суцільних обстежень до вибіркового, що забезпечить зменшення звітного навантаження на підприємства. Особливо це стосується такої категорії респондентів, як малі підприємства.

Необхідно приділити увагу й розширенню практики використання адміністративних даних.

З метою реалізації завдань, які поставлені перед статистикою підприємств, у проекті Стратегії розвитку державної статистики на період до 2012 року [4] передбачено відповідний комплекс заходів, основною ідейною новацією яких є удосконалення статистичної методології, покращення процедур збирання та оброблення статистичної інформації за рахунок формування такої однорідної підсистеми державної статистики як «Статистика підприємств».

Враховуючи, що розвиток національної статистики в значній мірі пов'язаний з інтеграційними процесами до європейської спільноти, більшість передбачених Стратегією робіт потрібно здійснювати з використанням міжнародної практики.

З огляду на задачі, принципи, сучасний стан розвитку державної статистики підприємств та необхідність забезпечення комплексного підходу, заходи Стратегії підпорядковані, зокрема, таким напрямом:

- налагодження системи зворотного зв'язку з респондентами;
- впровадження системи контролю й управління звітним навантаженням на респондентів;
- використання методів непрямого оцінювання для визначеного кола показників з метою мінімізації звітного навантаження на респондентів;
- розширення практики узгодженого використання у статистичних цілях адміністративних джерел інформації;
- побудова перехідної системи синтезу даних підприємств для СНР;
- побудова міжрегіональної бази річних статистичних та адміністративних даних підприємств.

Виходячи із зазначеного, на сьогодні досить важливим є проведення комплексу заходів, спрямованих на вдосконалення методологічного та програмного забезпечення статистики підприємств як підсистеми державної статистики.

Список літератури

1. Перехідна економіка: Підручник / В.М. Гець, Є. Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; За ред. В.М. Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
2. Прогнозування і розробка програм: Метод. посіб. / В.Ф. Бесєдін та ін.; За ред. В.Ф. Бесєдіна. – К.: Наук. Світ, 2000. – 468 с.
3. Моторин Р.М., Моторина Т.М. Система національних рахунків: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
4. www.ukrstat.gov.ua.

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты развития статистики национальной экономики. Охарактеризованы направления развития статистики предприятий как важной составляющей информационного обеспечения макроэкономического анализа.

The theoretical and practical aspects of development of statistics of national economy are considered in the article. Directions of development of statistics of enterprises are described as an important constituent of the informative providing of macroeconomic analysis.